

Taiteilijan ja työyhteisövalmentajan yhteistyötarinat TAIKA II -hankkeessa

Tässä raportissa kerrotaan neljä tarinaa taiteilijan ja työyhteisövalmentajan yhteistyöstä TAIKA –II hankkeessa. Kukin tarina on omanalaisensa, mutta niitä kaikkia yhdistää luova työparityöskentely työyhteisöissä taidelähtöisten menetelmien kanssa. Kaksi ensimmäistä tarinaa kertoo tanssija – tutkija Kirsi Heimonen kuvaamalla työparitoimintaa Tampere-talossa ja LähiTapiolassa. Seuraavan tarinan kertoja on työyhteisökoutsi Marjut Villanen, joka kuvaa yhteistyötään keraamikko Päivi Reposen kanssa Lahden kaupungin ympäristö- ja teknisen toimialan hallintotiimissä. Kolmantena tarinana kuvaan omia kokemuksiani työparityöstä Turun piloteissa eri taiteilijoiden kanssa.

Työparitoimintaa taiteen ja yritysmaailman risteyskohdassa

Kirsi Heimonen

Bändivalmennus ja liiketoiminta

Tampere-talo Oy oli TAIKA -II hankkeen yhteistyökumppani. Se kiteytyi työparin ja ravintolatiimin työskentelyyn, jossa toiminnan tavoitteena oli tuotekehitys. Työpari käytti ensisijaisesti bändisoittoa (ravintolan) tuotekehittelyn tapana innovoida ravintolapalvelut. Työskentely tapahtui ajalla huhtikuu – kesäkuu 2013. Työpari toimi itsenäisesti, heidän tavoitteensa kytkeytyivät Tampere-talon tavoitteisiin. TAIKA - II hanke oli mukana keskusteluissa ja tietoa kerättiin työparilta kyselylomakkeella, osallistumalla työpajatoimintaan ja keskusteluilla. Tarkoituksena oli kuvata työparin toiminnan piirteitä.

Tutkijana keräsin tietoa siis kuuntelemalla, kyselemällä, osallistumalla seuraavilla tavoilla. Kumpikin työpari täytti kyselylomakkeen, kysymykset käsittelivät omaa roolia, eroja ja yhtäläisyyksiä työparin kanssa, suhdetta Tampere-talon tavoitteeseen ja prosessin eri vaiheita. Tutkijana tapasin myös toisen tekijän ennen projektia, keskustelin molemman kanssa skype välityksellä ja kävimme sähköpostikeskustelua. Vietin päivän Lyhty ry:ssä (kehitysvammaisten toimintakeskus), jossa tapahtui työpajapäivä. Tutustuin myös materiaaliin, jonka he tekivät ennen toimintaa, sen aikana ja sen jälkeen. Kuulin Tampere-talon toiminnanjohtajan toiveita ja näkemyksiä toiminnasta.

Työpari suuntautui tarkasti Tampere-talon tavoitteisiin ja näin taidelähtöinen toiminta, bändisoitto, oli keinona rakentaa tiimi, luoda yhteistyötä ja innovoida. Työparia yhdistää tavoitesuuntautuminen ja työnohjaajakoulutus, samoin musiikki, joka on toisen ammatti, toisen pitkä (soitto) harrastus. Business coach-nimike toisen ammattina kertoo liiketoimintaan suuntautuneisuudesta ja sen ymmärryksestä.

Kaikille osapuolille: Tampere-talon toiminnanjohtajalle, työparille, ravintolatiimille oli koko ajan (tarkasti) selvillä toiminnan tavoitteet, jokainen vaihe prosessissa oli kirjattu etukäteen tarkasti ja hyväksytty. Toimintaperiaatteet, kielenkäyttötavat olivat tutut jo suunnitteluvaiheessa.

Työpari mitoitti työskentelynsä tarkasti Tampere-talon toiveisiin ja lähes kaikki kokivat lopputuloksen onnistuneeksi. Kumpikin työpareista kuvaa toimintaprosessia kyselylomakkeessa erikseen: "(...) yhdistimme liikkeenjohdon konsultoinnin kokemukselliseen bändityöskentelyyn. Valmennus nivoutui tarkasti osaksi ravintolapalveluiden tuotekehitysprosessin tavoitteita." Toinen kirjoittaa: "Oma roolini oli toimia projektissa liikkeenjohdollisena valmentajana eli katsoa asiaa business-lähtöisesti." Business-lähtöisyyden hän purkaa työpajatoiminnan malliksi, jossa on alkukartoitus, sparraus ja aineiston keräys, sitten kerätään lisäaineistoa ja hiotaan, jalostetaan aineisto ja esitellään tulokset.

Tehtävänjako on selkeä, business-lähtöisyys kartoittaa alueen bänditoiminnan ulkopuolella, se kattaa kokonaisprosessin, ideointitehtävät ja ideoiden rahalliset vaikutukset sekä aineiston jalostamisen. Yhteistyö asiakkaan, Tampere-talon toiminnanjohtajan kanssa liittyy kannattavat ideat päätätätasolle välittömästi. Kuvauksissa loistaa asian hioutuminen vastaanottajan tavoitteen mukaan mitoitetuksi. Työparilla on myös selvillä oma ja toisen rooli. Toinen heistä kuvaa heidän ajattelunsa eroja, jolloin liiketaloustausta korostaa "maalissa" ja musiikin opetus "matkalla" oloa. Kuitenkin molemmat ovat tiukasti asiakkaan tavoitteeseen suuntautuneita, että asiakas "saa vähintään sitä, mitä tilasikin".

Tapaus kuvaa toimintatapaa, jossa toisella pareista on ammatillinen pätevyys muuttaa ideat myös rahallisiksi (laskennallisiksi) vaikutuksiksi. Tämä toimintatapa on vielä uusi, siinä työpari pystyy neuvottelutilanteessa käyttämään (vaivatta) kieltä, jota asiakas käyttää. Tuote, bändisoitto, paketoidaan tavoitteeseen, tässä tapauksessa ravintolatoiminnan tuotekehittelyyn, jolloin taidetoiminta määritellään alustaksi, josta talouden versot voivat kasvaa. Toiminta myös legitimoidaan osallistujien työnantajan, Tampere-talon etujen edistämiseksi. Soittamisen jälkeen ravintolatiimi esitti harjoittamansa kappaleen toisille työkollegoille. He näyttäytyivät sellaisessa toimessa, joka on itselle vierasta. He ovat (toisille) esimerkki uskalluksesta.

Työparin roolit ovat selkeät ja he tietävät toistensa roolit. He kunnioittavat toisiaan ja jatkavat yhteistyötään. Bändisoiton kokemuksellisuuden yhdistäminen liiketoimintaan näin selkeästi ja ammattitaidolla, on uutta Suomessa. Kuten aikaisemmin mainitsin, työparin piirre on suuntautua tarkasti asiakkaan tavoitteisiin. Taiteen tai taiteenkaltaisuuden paikka on tarkasti suunniteltu ja toteutettu palvelemaan tuotekehittelyä, siis liiketaloudellista näkökulmaa. Työpari kehittää palvelupakettia, jossa hinta ja sisältö voidaan määrittää tarkasti etukäteen ja asiakkaan tyytyväisyys on etusijalla.

Teatteri- ja tanssialan ammattilaisten yhteistyö yrityksessä

Teatterialan ammattilainen ja tanssija-tutkija toimivat työparina jakaen omaa työskentelyään toisilleen ja työskennellen osin yhdessä. Teatterialan ammattilainen ohjasi teatteriperustaiset työpajat rahoitusalan ammattilaisille, ja muutama esimies osallistui tilaisuuteen.

Tanssija-tutkija osallistui työpajaan, tutkijana hän myös kuuli sekä työntekijöitä että esimiehiä omassa ryhmässään tutkimussaduttamalla heitä ennen taidetoimintaa ja sen jälkeen, sadustilanteita oli yhteensä viisi. Tutkimussadutus on taiteellinen teko, siinä kertojat, kaikki osallistujat tulevat kuulluiksi. Materiaalin, jonka hän keräsi – tutkimuksellinen sadutusmenetelmä sisältää tutkimuseettiset seikat – hän jakoi materiaalin, tekstin teatterialan ammattilaiselle.

Forum-teatterin kohtauksissa teatterialan ammattilainen käytti tekstiä, joka sisälsi siis työntekijöiden ja esimiesten puhetta, jossa laajana teemana oli asiakaspalveluun liittyvät asiat. Näin yrityksen työntekijöiden aiheet, puhetapa ja kielenkäyttötapa oli läsnä kohtauksissa, kertojille palautettiin heidän tarinoitaan toisessa muodossa. Forum-teatterissa esiintyjät esittivät harjoiteltuja tapahtumia yrityksen työntekijöille ja esimiehille, jotka osallistuivat asian käsittelyyn keskustelulla, esiintymällä kohtauksissa ja ryhmätöissä. Tanssija-tutkija tanssi, lihallisti liikkeellään myös muutamia käsitteitä osana Forum-teatteria.

Rahoitusosalalla työskennellyt työpari tunsivat toisensa ja kerran he olivat työskennelleet yhdessä aikaisemmin. Kummallakin oli oma rooli yrityksessä. Toinen ohjasi teatteriperustaiset työpajat sekä Forum-teatterin, ja toinen toimi tutkijana, joka käytti taiteellisia menetelmiä toiminnassaan kuten tutkimussadutus ja vastaanottaminen, kuljeskelu eri tiloissa. He onnistuivat liittämään toistensa osaamista toiminnassa ja ottamaan toisen mukaan työskentelynsä eri vaiheissa vaivatta. Heidän yhteistä toimintaa ei ollut suunniteltu, mutta he liittyivät yhteen erilaisilla toiminnoillaan ja yhteisillä keskusteluilla. Taidetoiminnan sisältö monipuolistui ja levittyi heidän kommunikaatiossaan, kun he kytkeytyivät toistensa toimintaan.

Vaikka työparin osapuolet ovat esittävän taiteen ammattilaisia, näkökulmat taiteeseen ja taidetoiminnan perusoletuksia yritysmailmassa ovat erilaiset. Toinen on ohjannut paljon vuorovaikutuskoulutusta, toinen etsii kommunikaatiota myös kielen ulkopuolella. Samoin teatterin ja tanssin – sekä kummassakin olevien erilaisten tapojen – näkökulmat ovat erilaiset.

Koska yhteinen toiminta tapahtui spontaanisti, niin perustavanlaatuista pohdiskelua kummankin taidetoiminnan oletuksista ei tapahtunut. Toiminnallaan he levittivät erilaisia näkemyksiä yritykseen, jossa jokaisen osallistujan kokemuksen arvostaminen oli kuitenkin yhdistävä tekijä, kun taustalla oli yrityksen tavoite asiakaspalvelun parantamisesta.

Lopuksi

Näiden kahden eri työparin toiminnan laatu eroaa toisistaan. Bändivalmennuksessa on vakiintunut työpari, joka tuntee toistensa vahvuudet ja tavat tehdä työtä, ja he toimivat selkeästi yhdessä kohti yrityksen tavoitteita. Teatterin ammattilaisen ja tanssija-tutkijan esimerkissä sitä vastoin he

toimivat ilman tarkkoja ennakkosuunnitelmia, mutta halusivat molemmat liittää toistensa osaamisen taidetoimintaan ja tutkimiseen. Kuten mainittu, he olivat työpari, jonka yhteinen toimintasuunnitelma puuttui, mutta he liittyivät joustavasti toistensa toimintaan ja kummankin vastuualueet olivat selkeät.

Työparitoiminta on kannatettavaa, koska kaksi ihmistä kommunikoi keskenään ja yrityksen kanssa ja näin tukee toisiaan ja toiminnan toteutumista. Tavat toimia yrityksissä ovat monenlaiset, samoin työparit. Yhdessä toimiminen selkiyttää kummankin tapaa toimia, ja erilaiset työparit rikastuttavat taiteen mahdollisuuksia työelämässä.

Taiteilijan ja työyhteisökoutsin TAIKA-matka

Marjut Villanen

Yksi TAIKA II -hankkeen piloteista, johon osallistuin, neljän kerran työpajasarja järjestettiin 19.4. – 7.6.2012. Työpajojen ohjaajina toimivat taiteilija Päivi Reponen ja työyhteisökoutsi Marjut Villanen. Tämä kyseinen työpajasarjapilotti toteutettiin yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian kanssa.

Näistä taustalähtökohdista ponnistaen lähdettiin toteuttamaan pilottia, jonka aikana kyseisen yhden työyhteisön henkilöstö pääsi kokeilemaan taidelähtöisiä menetelmiä neljänä erillisenä, mutta yhteisen teeman ”TAIKA-matka” alla kulkevana työpajojen sarjana.

Matkavalmistelut

Jotkin matkat ovat täysin spontaaneja, toisille kannattaa lähteä hyvin varustautuneena ja suunnitelmallisesti. Tämä matka kuuluu jälkimmäiseen ryhmään, niinpä alkuperäiset suunnittelutyöt veivät paljon aikaa, mutta niillä oli tärkeä merkitys. Kun projektiin lähtee mukaan ryhmä henkilöitä, jotka eivät tunne toisiaan entuudestaan, korostuu tämä suunnittelu- ja valmisteluvaiheen tärkeys entisestään. Minä itse tulin mukaan pilottiin vasta suunnittelu- ja valmistelukauden lopulla, joten kuvaan nyt vain niitä vaiheita, joissa itse olin mukana. Ennen omaa mukaantuloani hankkeessa oli jo tehty pitkään suunnitelmia ja käyty useita keskusteluja työyhteisön edustajan kanssa.

Aloituspalaveri 14.3. Tapasimme hanketiimin kanssa reilu kuukausi ennen ensimmäistä työpajaa ja kävimme laajasti läpi itse hanketta ja toteutettavaa pilottia. Hankehenkilöstö muun muassa kertoi, mitä oli jo tehty ja mitä meiltä odotettiin. Tämä tapaaminen oli erittäin tarpeellinen ja ilman sitä mukaan pääseminen olisi ollut huomattavan vaikeaa. Ennen varsinaista aloitusta on kaikkien osallistujien tärkeää tietää, mitä tehdään, missä ja miksi. Mitä paremmin asiaan pääsee sisälle ja ymmärtää taustat, sitä helpompi on toimia eri tilanteissa hankkeen idean mukaisesti. Yhdessä suunnittelu ja toistensa tunteminen on tiimityöskentelyssä äärimmäisen tärkeää.

Suunnittelupalaveri 12.4. Tapasimme taiteilijan ja parin hankehenkilön kanssa ja kävimme läpi ensimmäisen työpajapäivän suunnitelmaa, keskustelimme laajasti työpajoista ja työyhteisöstä, erilaisista tehtävistä ja rooleistamme sekä testasimme ensimmäisen työpajan tehtävän ja huomattuamme siinä olleet puutteet, täsmensimme tehtävää. Samoin kuin aiemmat tapaamiset, myös tämä tapaaminen oli mielestäni erittäin tärkeä. Tapaamisen ja keskustelujen aikana ja niiden jälkeen huomasimme, että asia, joka oli ollut vain yhden henkilön päässä, alkoi hiljalleen hahmottua kaikille. Kysymyksiä heräsi paljon ja osa jäi varmasti vielä avoimeksikin. Tapaamisen jälkeen jatkoimme keskustelua myös sähköpostin välityksellä.

Matkalle lähtö – piirustus ja lobbaus

Tapasimme taiteilija Päivin kanssa ennen ensimmäistä työpajaa ja kävimme vielä kertaalleen läpi päivän ohjelmaa, keskustelimme avoimena olevista kysymyksistä ja tarkensimme tehtäviä.

Työpajan jälkeen kävimme läpi edellisestä kerrasta mieleen jääneitä asioita ja suunnittelimme seuraavaa työpajaa. Keskustelu oli vilkasta ja erilaisia asioita oli noussut itse kullekin mieleen viime työpajan jälkeen. Taiteilija Päivi nosti esiin roolitusta – hän oli jäänyt pohtimaan, oliko ottanut liian näkyvän roolin ja mikä minun roolini näissä työpajoissa on. Minulle itselleni jäi erityisesti harmistus siitä, että emme saaneet edellisen kerran alkuun sitä johdantopuhetta työyhteisön esimieheltä, jota olimme pyytäneet. Nyt saattoi käydä niin, että ihan kaikille ei tullut ymmärrystä koko työpajatoiminnan liittymisestä heidän työyhteisönsä kehittämiseen. Tätä päätimme yrittää korjata käyttämällä muutaman minuutin seuraavasta työpajasta kertaukseen. Sovimme käyvämme hankkeen edustajan kanssa yhdessä lyhyesti vielä läpi, mikä on TAIKA -hanke, miksi sitä toteutetaan sekä sen, että tarkoituksena on antaa heidän työyhteisölleen työvälineitä ja mahdollisesti uusia keinoja oman työyhteisön kehittämiseen myös tulevaisuudessa.

Koordinaattien tarkistus – palaveri 16.5. Hankkeen yhteyshenkilöön oli työyhteisön taholta oltu yhteydessä ja asia koski työpajan etenemistä. Kävimme siis palaverissa hankehenkilöstön kanssa yhteistä keskustelua aiheesta eri näkökulmista ja teimme suunnitelmaa seuraavan työpajan varalle. Päätimme, että esiin nousseista kysymyksistä käydään kaikkien osanottajien kesken yhteinen keskustelu. Avoin keskustelu tuo mukanaan realismia ja poistaa turhia epäluuloja ja kyräilyä, kun kuulee toisten näkökulmia asiaan. Näin toivoimme ja tämän mukaisesti päätimme toimia. Työpajassa keskustelu onnistuikin hyvin, ja osanottajat päättivät yhdessä, miten haluavat edetä tekeillä olevan taideteoksen kanssa.

Matkan jälkeen

Palautekeskustelu hankkeen edustajan kanssa 8.6. Tarkoituksemme oli pitää kaikille yhteinen palautekeskustelu, mutta lopulta monien ihmisten aikataulujen sovittaminen tuli liian vaikeaksi ja

päädyimme käymään kaksi keskustelua. Tapasin Lahden ammattikorkeakoulun edustajan ja kävimme hänen kanssaan läpi työpajaan liittyviä asioita. Keskustelimme laajasti työpajoista ja koko prosessista.

Työparina työskenteleminen

Työparityöskentely oli mielenkiintoinen ja ainakin omasta mielestäni myös hyvin antoisa kokemus. Erilaisten ja eri taustoista lähtöisin olevien henkilöiden yhteistyöllä voidaan saada aikaan huomattavasti enemmän kuin yksin puurtamalla. Voisin kuvata omaa tunnelmaani juuri nyt taustalla radiosta kuuluvan Kuningasidean laulun sanoin ”...tarvitaan enemmän duoo ku soloo...”. Tietenkin tällaisessa työparityöskentelyssä on omat sudenkuoppansa ja on erityisen tärkeää se, että työparit pystyvät kommunikoimaan keskenään ja pääsevät samalle aaltopituudelle, löytävät yhteisen tavan vetää työpajoja ja saada osallistujat mukaan tehtäviin. Tässä työskentelytavassa korostuu suunnitteluvaiheen tärkeys. On oleellista kuulla toisen ajatuksia ja näkökulmia ja päästä yhdessä keskustelemaan tulevasta tehtävästä.

Tässä kyseisessä työpajasarjassa sain ilokseni työskennellä taiteilijan kanssa, jonka persoona varmasti suurelta osalta vaikutti siihen, että työpajoissa onnistuttiin herättämään positiivinen ja tuttavallinen tunnelma. Taiteilijamme Päivi myös toi työskentelyyn vauhtia ja tunnelmaa. Näin jälkikäteen analysoiden uskon vahvasti, että vaikka häntä ei tietoisesti ehkä ollut erityisesti persoonansa vuoksi valittu juuri tämän työyhteisön työpajojen vetäjäksi, oli hän erittäin onnistunut valinta, sillä työskentelyyn heittäytymiselle ei jäänyt vaihtoehtoja, kaikki lähtivät mukaan ja siten saavutettiin varmasti paljon sellaista, jota ei muuten olisi saavutettu.

Lopuksi vielä pari juttua

Olen onnellinen siitä, että pääsin mukaan toimintaan, jossa käytetään taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöjen kehittämiseksi. Itse olen koulutustaustaltani yhteiskuntatieteilijä, joten kosketukseni taidemenetelmiin on ollut erittäin vähäistä. Tämän työpajasarjan jälkeen haluan kannustaa työyhteisöjä rohkeasti kokeilemaan uudenlaisia menetelmiä ja samalla haluan rohkaista taiteilijoita ja työyhteisökehittäjiä verkostoitumaan keskenään ja kehittämään yhdessä lisää työyhteisöille sopivia tapoja hyödyntää taidemenetelmiä. Uskon niistä löytyvän paljon sellaista potentiaalia, josta voivat hyötyä monien erilaisten organisaatioiden henkilöstöt. Tällaiset työpajat tuovat varmasti myös kaivattua vaihtelua tuttuihin koulutus- ja kehittämispäiviin.

Aivan ensimmäisessä tapaamisessamme hankkeessa työskentelevä Ilkka kiteytti silloin edessämme olevaa työpajatoimintaa jotenkin näin: Kun työyhteisö välillä tekee yhdessä jotain muuta kuin omaa työtään ja näkee toisensa ihan muussa yhteydessä kuin työpaikalla, voi tuloksena olla uutta innostusta ja uusia ajatuksia omaan työhön. Mielestäni tämä koko prosessin aloituslausahdus sopii

erinomaisesti myös samaisen prosessin lopetuksesi. Uskaltautukaa ulos työpaikoiltanne ja omista työrooleistanne, siitä saattaa tulla yllättävän mukava kokemus!

Työyhteisövalmentaja yhteistyössä taiteilijoiden kanssa

Milla Sahla

Pilotit

Turussa TAIKA II -hanke toteutti kolme erilaista pilottia: Kaleidoskooppi-hankkeelle kaksi työpajaa, sairaalan arkistonhoitajille viiden kuukauden mittaisen prosessin sekä ammattikorkeakoulun henkilöstölle ja johdolle neljä työpajaa. Toimin kaikissa piloteissa työyhteisövalmentajana ja taiteilijat sekä menetelmät vaihtelivat pilottikohtaisesti.

Kaleidoskooppihankkeelle toteutimme valokuvaaja ja kuvataideterapeutti Marjukka Irnin kanssa yhden työpajan keväällä 2012 Porissa projektiryhmälle sekä toisen työpajan Pähkinäisissä kesällä 2012 ohjaus- ja projektiryhmälle. Molemmissa työpajoissa osallistujat saivat ennakkotehtävän valmistautuakseen työskentelyyn ja keskeinen työväline oli valokuvaus. Muitakin kuvallisia keinoja, kuten sarjakuvan piirtämistä, käytettiin työpajoissa.

Sairaalan arkistotyöntekijät osallistuivat esimiehensä aloitteesta marraskuusta 2012 maaliskuuhun 2013 asti kestävään tiiviiseen prosessiin. Toteutimme yhdessä ja erikseen valokuvaaja ja kuvataideterapeutti Marjukka Irnin ja luovan kirjoittamisen ohjaajan, kirjailija Pirjo-Riitta Tähti-Wahlin kanssa kolme puolen päivän koulutusta, neljätoista taidelähtöistä työpajaa, kymmenen työnohjauksellista istuntoa sekä yksittäisille työntekijöille voimaminä kuvauksen.

Viimeinen pilotti toteutui Taidekatemian työntekijöille keväällä 2013 kolmen forumteatterityöpajan ja syksyllä 2013 yhden työntekijöiden ja johdon yhteisen forumteatterityöpajan muodossa. Yhteistyössä teatterin ammattilaisten teatteri-ilmaisun ohjaajien Elina Väänäsen ja Tiina Paanasen sekä näyttelijöiden Nina Tienhaaran ja Mikko Semin kanssa suunnittelimme ja toteutimme teatterilähtöistä menetelmää hyödyntävää prosessia. Kokonaisuus käynnistyi johdon ja työpajoihin osallistuvien työntekijöiden lyhyillä haastatteluilla, jatkui käsikirjoitusten tekemisellä ja työpajojen valmistelulla sekä lopuksi niiden toteuttamisella.

Oma työtapani

Olen toiminut työnohjaajana ja työyhteisövalmentajana erilaisten työparien kanssa lyhyemmissä ja pidemmissä prosesseissa kymmenisen vuotta. Työparityöskentelyä oppii kokemuksen kautta tekemällä tiivistä yhteistyötä erilaisissa tiimeissä ja tuon kokemuksen tuoma luottamus olikin

avuksi jokaisen prosessin alussa, erityisesti aloitus - ja tutustumisvaiheessa. Suhtauduin etukäteen luottavaisesti mahdollisuuksiin luoda uudenlaista kehittämistyötä työyhteisöissä, vaikka kukaan yhteistyökumppaneistani eli taiteilijoista ei ollutkaan ennalta tuttuja. Olin myönteisen odottava pilottien esisuunnitteluvaiheessa ja halusin ehdottomasti olla mukana hankkeessa, koska ajattelin sen tarjoavan sekä asiakkaille että myös tekijöilleen uutta luovia kokemuksia kehittämistyön parissa.

Yhteistyöstä

Yhteistyötä TAIKA II -hankkeessa tehtiin monella tasolla ja moneen suuntaan. Erittäin tiivistä suunnitteluyhteistyötä tein hankkeen projektipäällikön, Elise Vanhasen sekä projektisuunnittelijan, Anneli Larkian kanssa. Yhteinen käsitys siitä, mitä hankkeella oli mahdollista toteuttaa kussakin pilotissa, hiottiin kerta toisensa jälkeen yhdessä Elisen, Annelin ja taiteilijoiden kanssa. Yhteistyö tilaajan yhteyshenkilöiden kanssa etukäteen ja toteutuksen aikana suunnittelun ja arvioinnin muodossa, auttoi hankkeen tarkoituksenmukaista ohjaamista pitkin matkaa.

Yhteistyön tekeminen projekteissa vaatii riittävästi aikaa, jotta työskentelyn aikana ehditään viestimään riittävästi ja jokaiselle syntyy yhteinen ymmärrys siitä mitä ollaan tekemässä. Etenkin uusien ihmisten kanssa yhteisen kielen löytäminen ja yhteisen kartan luominen käsiteltävistä asioista ottaa joskus kuviteltua enemmän aikaa. Oman suunnitteluprosessin tärkeäksi kulmakiveksi rakentui tilaajan (asiakkaan) odotusten selkiyttäminen ja niiden peilaaminen hankkeen työryhmän mahdollisuuksiin toteuttaa tavoitteet yhteistyöllä annetuissa raameissa. Taiteilijoiden ja taiteen menetelmien tuominen työyhteisön kehittämistyöhön on toistaiseksi vielä monille melko uusi ajatus. Keskeisen idean kirkastamiseen sekä mahdollisuuksien, hyötyjen ja edellytysten tarkentamiseen pitääkin siksi käyttää tilaajan ja tekijöiden kesken paljon aikaa.

Näkökulmia taiteilijan ja työyhteisövalmentajan yhteistyöhön

Hankkeen jokainen työpariasetelma oli erityinen ja kehittyi omanlaisekseen käsillä olevan työtehtävän mukaan. Jotain yhteisiä piirteitä on kuitenkin kaikista yhteistyökuvioista löydettävissä.

Roolitus

Taiteilijoiden tehtävänä piloteissa oli erityisesti tuoda oma taidemenetelmänsä ja sen käyttösovellukset kulloiseenkin prosessiin ja työyhteisövalmentajan tehtävä oli toimia tulkkina työyhteisön ja taiteilijan välillä sekä tuoda omaa kehittämisosaamistaan prosessiin. Yhdessä

työryhmän kanssa oli kuitenkin sovittava työskentelyn joka vaiheessa että mitä tehdään, miten ja milloin.

Roolijako löytyi yllättävän helposti jokaisen vahvuuksia ja osaamista kuunnellen.

Työyhteisövalmentajalle soveltui kokonaisprosessista huolehtijan ja toisaalta taiteilijoiden työskentelyn mahdollistajan rooli. Työpajojen toteutusvaiheissa saattoi olla pidempiäkin vaiheita, jolloin taiteilijan vuorovaikutus ja taide olivat keskiössä ja valmentajan tehtävänä oli seurata ja tukea tilannetta taustalta.

Haasteina roolijaossa oli löytää sopivan aktiivinen / passiivinen rooli kussakin tilanteessa. Miten ottaa tilanne haltuun ja antaa tilaa toiselle tarvittaessa? Kuinka paljon omaa työskentelyä tarvitaan, kun on toisen vuoro olla vastuussa esim. työpajan etenemisestä. Kuinka paljon voi ja kannattaa kommentoida toisen ideoita ja työskentelyä antaakseen oman täyden panostuksensa, mutta jättäen tilaa toisen reviirille? Milloin kannattaa heittää omia ideoita toisen ideoiden päälle ja milloin tulisi vain tukea toista ideoimaan? Näihin kaikkiin löytyi matkan varrella sopivia ratkaisuja ja säännöllinen arviointipuhe työparin tai työtiimin omasta ja yhteisestä työskentelystä auttoi korjaamaan kurssia aina tarvittaessa. Se että kaikki olivat tietoisia tilanteiden ainutkertaisuudesta ja uutuudesta, auttoi ainakin itseäni suhtautumaan armollisesti erilaisiin haasteisiin ja niiden korjaamiseen. Jokaisen yhteistyöprosessin jälkeen jäi kokemus, että näiden ihmisten kanssa olisi hyvä tehdä jatkossakin töitä yhdessä.

Edellytykset työparin toimivalle yhteistyölle

Työparityössä tärkeää on saada tiimi toimimaan pienessä ajassa riittävän hyvin, jotta jokaisen osaaminen ja panos on mahdollista saada hankkeen ja erityisesti asiakkaan tarpeita palvelemaan. Lähes välttämättömiä edellytyksiä ovat kunkin työryhmän jäsenen kyky ja halu tehdä yhteistyötä ja opetella ennalta tuntemattoman ammattilaisen työ - ja ajattelutapoja, voidakseen sovittaa omaa osuuttaan palapelin kokonaisuuteen saumattomasti.

Riittävät aikaresurssit ja yhteisen suunnitteluajan löytäminen ovat haastava, mutta välttämätön osa työparin ja –ryhmän toimintaa. Työskentelyn aikana huomasin, miten sekä ihmisiin tutustumisen eteneminen että työparin osaamisen hahmottuminen jouhevoitti työskentelyä etenkin prosessin loppua kohden. Merkittäviä edellytyksiä työparityöskentelyyn on myös keskinäinen luottamus ja sitoutuminen yhteiseen tekemiseen.

Yhteenvetoa

TAIKA II -hankekokemukset Turussa olivat kannustavia tulevaisuutta ajatellen. Kaikkien pilottien jälkeen syntyi innostus tulevaisuudessakin tehdä yhteistyötä taiteilijan ja työyhteisön kehittäjän kesken. Valokuvaaja Marjukka Irnin kanssa ehdimme jo toteuttaakin yksinyrittäjien hyvinvointivalmennukseen yhden työpajan, jossa saatoimme hyödyntää TAIKA II -hankkeen yhteistyössä opittua työtapaa menestyksellä. Forumteatteriryhmän kanssa päätimme luoda tulevaisuudessa yhteisen tuotteen koetun yhteistyömme pohjalta.

Voisin siis todeta, että työpari ja työryhmätyöskentely avasi uusia väyliä taiteilijoiden ja työyhteisövalmentajan yhteistyölle myös tulevaisuudessa, toimi antoisana työtapana ja lisäksi myös omaa innovatiivisuutta ja hyvinvointia hankkeessa työskentelyn aikana.

Asiakkaalle taiteilijan ja työyhteisövalmentajan yhteistyö mahdollisti monipuolisempien työtapojen, näkökulmien ja osaamisen hyödyntämisen yhteisön kehittämistyössä. Monissa organisaatioissa voi olla ajoittaista kehittämistäkin, koska työyhteisön ja johtamisen kehittäminen on jatkuvaa, mutta aika ajoin melko hitaasti tuloksia antavaa. Tällöin taiteen menetelmiä hyödyntävä kehittäminen on parhaimmillaan elämyksiä tarjoavaa ja osittain kehittämisvastarintaa taitavasti ohittavaa, jossa osallistujat innostuvat ja ihan oikeasti huomaavat heittäytyvänsä työskentelyn pyörteisiin. Tästä saattaa parhaimmillaan seurata sitä paljon peräänkuulutettua työelämän muutosta.

Raportin kokosi Milla Sahla, työyhteisövalmentaja /Oppi ja Oivallus